

Jako žalostne so šolske razmere tudi v Ormožu. Mnogo let so se prepirali za šolo. Leta 1893 so seveda zopet Nemci zmagali. V mestu so ustanovili nemško trirazrednico, Slovenci pa so morali, kakor drugod, s šolo ven v okolico.

Zanimiv pa je neki dogodek iz tega boja za šolo. Bilo je dne 18. avgusta na cesarjev rojstveni dan. V cerkvi pa so se učenci nemške šole uprli, da ne pojo cesarske pesmi. Na večer so bile demonstracije proti Slovincem, pri katerih so tudi nemški otroci kričali »pereat« Geršak in Slovenci, »hoch Deutschland« itd., to vse pred očmi gospoda nadučitelja. Dva Ormožana, gospoda Fr. Gomsa in dr. Geršak, sta se proti nadučitelju pritožila na naučno ministrstvo. Posledica je bila, da je nadučitelj oba in dve priči tožil radi žaljenja časti. Prva dva sta bila obsojena vsak na 100 gld. globe, priči sta bili oproščeni. Tako se plačuje v Avstriji slovensko domoljubje!

(Konec sledi.)

Poljski okle na Čehe in Nemce.

V dunajski poslanski zbornici pride v kratkem v razpravo načrt zakona o pospeševanju poljske industrije, ki ga predloži vlada na odločno zahtevo poljskega kluba. Tem povodom objavlja Lvovski list »Slovo Polakie« oklic na češke in slovenske poslance, v katerem jih spominja, da so Poljaki kot en mož šli v boj s Čehi in Slovenci za Celje, in pripominja: »Ko bi Čehi in Slovenci ne glasovali za dodatni predlog poljskega kluba, bi oni del javnega mnjenja v Galiciji, ki nasprotuje češko-poljski zvezi, dobil nov povod za svoje namene. Svojim bratom moremo torej le tedaj pomagati, ako nas tudi oni ne zapuste v vprašanjih, ki so za nas velike važnosti. — Češki in slovenski poslanci bodo gotovo ustregli tej želji poljskega kluba, če le niso poljske koristi v nikakem nasprotju s češkimi, kar pa v tem slučaju bržkone bo.

Wolf proti Schönererjevemu jezikovnemu načrtu.

Z objavljenim jezikovnim načrtom, ki ga je skoval Schönerer s svojimi sodrugji, Wolf nikakor ni zadovoljen. Načrt imenuje Wolf glo demonstracijo, s katero se ničesar ne doseže, kakor se tudi ničesar ne doseže z grožnjo, če dotičnik nima v roki samokresa. Načrt je po njegovem mnenju silno površno delo, čegar vseh more biti edino le — blamaža. Izvršitev takega dela zahteva mnogo več časa in napa ter velike odgovornosti. V šestih mesecih bi bili prvaki pač lahko kaj boljšega skovali, in če že sami nimajo sposobnih moči za taka dela, naj bi bili z denarjem, ki so ga potrošili za ščuvanje proti K. H. Wolfu, najeli v to sposobnejši ljudi. — Iz osebnega sovraštva do svojega vedno bolj nevarnega tekmeca odklanja Wolfovo glasilo Schönererjanski jezikovni zakon.

Italijansko-švicarski razpor.

V italijanski poslanski zbornici je v soboto zunanji minister Prinetti pojasnjeval znani razpor mej Italijo in Švico ter povedal o njem mej drugim sledeče: Poslanik Silvestrelli ni zahteval, da se kaznuje anarhistični list »Risveglio« radi znanega članka, marveč porabil je le to priliko, da je obnovil razne pritožbe proti celi tendenci imenovanega lista. Oficielen odgovor zveznega sveta na zahtevo, ki se ni niti sprožila, je bil povod obžalovanja vrednemu razporu. Vse kaže, pravi dalje minister, da se z naše strani v tem oziru ni ničesar zakrivilo, in upamo ter želimo, da se nesporazumljenje kmalu odstrani na časten in zadovoljiv način. — Pod vtisom tega govora prevladuje v italijanskem parlamentu prepričanje, da sta obe vladi voljni čim najpreje obnoviti staro prijateljsko razmerje in da se razpor že v prihodnjih dneh poravnava najkrajšim putem.

Nemiri na Ruskem.

Slični nemiri, kakor v Helsingforsu, so bili tudi v Wieborgu, Tamafortu, Abö, Björnborgu in drugih mestih. Med stavkujočimi delavci v Moskvi in okolici so bili resni nemiri, posebno pa med delavci v tovarnah za svilo. Stavkujoči zahtevajo zmanjšanje delavnega časa za eno uro in zboljšanje gmočnih razmer. Vojaštvo je moralo napraviti red. Govori se o 50 mrtvih in ra-

njenih. V okrajih kijevskem, karkovskem, poltarskem so uporili kmetov. Vojaštvo je odšlo v dotične kraje. Posestvo velikega kneza meklenburškega je opustošeno. Vzrok kmečkih nemirov je baje beda. Kmetje nimajo ni potrebnega za setev in za hrano. V okrajih Poltava in Karkov se je uprlo 18.000 kmetov in delavcev. Kijevski generalni guverner je odpoval v te okraje, da osebno vodi udušenje nemirov.

Ameriške grozovitosti na Filipinih.

Pred vojnim sodiščem v Manili se je pričela ta dni zanimiva obravnava proti generalu Smithu, ker ga dolže, da je majorju Wallerju naročil, naj z vsemi grozovitostmi postopa proti Filipincem, ki se niso hoteli odložiti orožja. General bo skoro gotovo obsojen, ker je celo njegov pravni zastopnik brez ovinkov priznal, da je Smith naročil Wallerju, naj pobija, požiga in Samar popolno opustoši. Rekel mu je nadalje Smith, da mora biti umorjen vsak, ki nosi orožje in je že dopolnil deseto leto. To povelje je baje izdal radi tega, ker so na Samaru oboroženi otroci ravno tako nevarni (?), kakor odrasli ljudje. — To pač kaže, da so Amerikanci ravno tako »človekoljubni«, kakor Angleži, in da je pač umevno, zakaj se rodovi tako malo brigajo za angleško »kulturno«.

Iz brzojavk.

Deželno-zborske volitve na Nižje-Avstrijskem bodo od 14. do 20. oktobra. Združene proti krščanske stranke bodo z vso silo skušale doseči vspehe na deželi in tako onemogočiti kršč. soc. večino v nižje-avstrijskem drž. zboru. — Proračunski provizorij. Ker proračun v avstrijskem drž. zboru ne bo rešen do konca maja, pride na vrsto nov proračunski provizorij. — Wolf grozi, da bode, ako bode prisiljen, tudi o tistih, ki ga sedaj napadajo, odkril »lepe reči«. Pač čudna družba poštenjakov so Vsenemci! — Poljaki v Bosni in Hercegovini. Oblasti so se izjavile, da bodo podpirale izseljevanje Poljakov v Bosno in Hercegovino. S tem vprašanjem se je pečal tudi poljski klub. Naseljenje se bo vršilo po posebnem kolonizacijskem načrtu in mora vsak izseljenec imeti premoženja 600 gold. — Strankarski shod Vsenemcev iz alpskih dežel se bo vršil 11. maja. Govorili bodo na shodu poslanci Berger, Malik in Schalk, ki so naprošeni, da v svojih referatih ne omenjajo prepira z Wolfom. — Lueger je kriv! Nemško-nacionalni prvak dr. Derschatta je napadel dr. Luegerja, da je on kriv, da so Lahi glasovali proti Stürkghovi resoluciji v zadnji celjske gimnazije. Pri konferenci načelnikov nemških strank so se namreč krščanski socijalci izrekli proti temu, da bi pomagali Lahom pri odstranitvi hrvaške gimnazije iz Pazina. Nato so Lahi glasovali proti Stürkghovi resoluciji. — Obstrukcija v nemškem državnem zboru. Agrarci v nem. drž. zboru napovedujejo obstruk. proti predlogi o sladkornem davku. — Nemiri na Kitajskem. Pri mestu Buan Tsung na meji Šuntunga je med oboroženimi prebivalci nekaterih vasij in četami podkralja Juan Schikkajja prišlo do praske, pri kateri je podkralj izgubil 500 mož. — Wolfu se izneverjajo. Prva občina, ki je Wolfa izvolila za častnega člana, Sobochleben, ga je pozvala, naj odloži častno članstvo te občine. — Novi ogrski trgovinski minister. Zatrja se, da je že storjen sklep, da se drž. tajnika dr. Franc Nagyja imenuje za ogrskega trgovinskega ministra. — Nemški manevri na Poznanjskem. Letošnjih nemških cesarskih vojaških vaj na Poznanjskem (!) se udeležita tudi avstrijski in ruski prestolonaslednik. — Angleški vojni minister Brodrick je dejal, da nastane morda v Južni Afriki v kratkem mir, med tem pa Angleška nadaljuje z odpošiljanjem vojakov in vojnega materiala, da bi tako vojno lahko nadaljevala eno in, ako treba, tudi dve leti. Ta izjava pač kaže, da z mirom v Južni Afriki ne bo nič. — Reški župan potrjen. Cesar je po-

trdil izvolitev dr. Fr. Bio za reškega župana. — Odstop čilenskega ministrstva. Kabinet je podal skupno ostavko, ker zbornica ni dovolila prodaje križark »Pinto« in »Errazuriz«. — »N. Fr. Presse« in sladorni kartel. Posl. Klieemann je v neki interpelaciji trdil, da je »N. Fr. Presse« dobila od slad. kartela 100.000 gld. zato, ker je zagovarjala kartel. Imenovani list pa sedaj izjavlja, da nihče v njenem uredništvu ni prejel nobene denarja in da je bil list vedno proti temu kartelu.

Dopisi.

Iz Novega mesta, dne 24. aprila 1902. (Prvi občni zbor dolenskega kletarskega društva).

Prvi občni zbor dolenskega kletarskega društva se je vršil po sledečem vsporedju: 1. poročilo načelnika o dosedanjem delovanju, 2. poročilo blagajnika o blagajnišnem stanju, 3. volitev novega člana v razsodišče, 4. predlog načelnika za prireditve kleti, 5. raznoterosti. K običnemu zboru je prišlo 18 udov večinoma iz Novega mesta in njega okolice. O njem podamo sledeče poročilo:

Zborovanje, katero se je vršilo v dvorani g. Windischerja v Kandiji, otvoril je g. B. Skalický, kot njega načelnik, s sledečim nagovorom: Konstatuj zadostno število udeležencev za zborovanje omeni, da se je načelnstvo z mnogimi povabili do dolenskih vinogradnikov obrnilo, da bi isti pristopili k društvu, in dosedaj se je odzvalo 54 posestnikov, kateri so uplačali deležev za 4030 K, deloma glavnih (32), deloma opravih (11). Poleg tega je posla gospa Hočevarjeva v Krškem 102 K, kot prispevek za en glavni delež in vsotnino, a društvu kot članica ni pristopila. Odbor je imel dosedaj 2 seji. V prvi se je sklenilo, da se obrne do države, dežele in do kranjske hranilnice v Ljubljani s prošnjami, da iste blagovolijo podpirati to narodno-gospodarsko podjetje, ki ima le občen blagi namen.

Slavna kranjska hranilnica je prva vslušala prošnjo in sicer za sprehaj društva na prav munificenten način. Poslala je že načelnstvu v običnem zboru dovoljeno podporo 3000 kron. Da se je dosedaj tako visoko podporo, zato gre vsa čast in hvala ne le vodstvu kranjske hranilnice in njenemu upravnemu svetu, ampak osebnemu trudu in požrtvovalnosti mil. g. prošta dr. Elberta, kateri se je sam v Ljubljano peljal in tam s svojim uplivom tako visoko podporo izprosil. V drugi seji se je sklenilo takoj se zahvaliti kranjski hranilnici za njeno veledušno podporo.

Gosp. dvorni svetnik Fr. Šuklje je poročal potem o denarnem stanju društva kot predsednik nadzornišva. Društvo je imelo dosedaj 7244 K dohodkov in 20247 K stroškov, tedaj z vspehom prebitka 7041.53 K. Načelnstvu se dá absolutorij; račun se popolnoma strinjajo z dokazili.

V razsodišču se voli namesto enega izstopivšega člana g. F. Seidl, trgovec in posestnik v Novem mestu.

Ker bode dolensko kletarsko društvo z letošnjo jesenjo pričelo z nakupovanjem domačih vin ter bode s tem začelo dejansko delovati, zato potrebuje v to svrhu potrebnih prostorov in vinske oprave. V ta namen se je določil po kratki stvarni debati dati načelnstvu neomejen kredit in prosti delokrog.

Pri zadnji točki dnevnega reda: raznoterosti je v prvo mil. g. prošt dr. Elbert v jednatih prisrčnih izrazih čestital načelniku današnjemu zborovanju, gospodu B. Skalickemu, kateremu je med zborovanjem telegrafično došla vesela vest, da je imenovan »c. kr. vinarskim nadzornikom«, na tem za Dolensko važnem činu izrazujoč nado, da ostane on s tem še dalje časa pridobiven Dolenski. Vsi navzoči so z radostjo pozdravili to novico in isto tako priljubljenemu gospodu načelniku zborovanja ne le čestitali, ampak tudi odobraval, da vé država ceniti svojo na polju za povzdigo narodno-gospodarskega napredka vneto in vro z vspehom delujoče organe, ker skrbi za zboljšanje njih materijelnega stanja in da se jim ni treba bati, da bi na starost ne uživali enakih dobrot kakor drugi drž. uradniki.

Nadalje prosi mil. gospod prošt, da naj se voli mesto njega kateri drug član v nadzorništvo, ker je on itak preobložen z delom in z drugimi uradnimi posli. Po daljšem prigovarjanju se uda občni želji, da ostane še do prihodnjega občnega zbora.

S tem je bil končan dnevni red prvega občnega zbora dolenskega kletarskega društva. Mlademu društvu pa želimo enakih dobrotnikov in enake podpore od strani države in dežele in vlega napredka v občno korist, dolenskim vinogradnikom in domačemu našemu trudoljubivemu prebivalstvu,

ki je velike denarne žrtve investiralo v nove ameriške trtami zasajene vinograde, ki prideluje v njih že sedaj dosti več in finejša vina, kot prejšnja leta, in ki želi in upa, da se mu trud tudi splača in mu omogoči vztrajanje na domači zemlji!

Rus o Slovincih.

Al. Haruzin: »Krestjanin Avstrijskoj Krajni i jego po strojki«. Otd. ottiki iz žurnala »Živaja Starina« Vyp. I. 1902. g. S. Peterburg. Tipografija kn. V. P. Meščanskago Spasskaja 27. 1902. Vel. oktav. Str. 32.

Pod tem naslovom je izšla ravnokar ruska knjiga, ki je za nas velike važnosti. Tako natančno doslej še noben Rus ni pisal o Slovincih, kakor g. Haruzin, in smo mu zato dolžni vsa hvalo.

Haruzin je bil prosto leto na slovenskem in je natančno proučeval življenje našega ljudstva. Etnografi po navadi niso preveč natančni, a gospod Haruzin se je potrudil, da vidi ljudsko življenje, posebno v njegovih podrobnih gospodarskih posebnostih, in sad svojega opazovanja, podkrepljenega s statističnimi podatki, nam podaja v tej knjigi.

Izbral si je kranjskega kmeta kot glavnega zastopnika slovenske narodnosti in z ono Rusom lastno trudoljubivostjo, ki se zanima za vse podrobnosti, opisuje njegov značaj in gospodarski položaj.

Najprej podaja pregled naše zgodovine in splošen geografski opis. Potem pa popisuje vse stroke, s katerimi si kranjski kmet išče zaslužka. Lesoreja, vinogradarstvo, vse vrste poljedelskega gospodarstva, način obdelovanja, setve, živinoreja, poselsko vprašanje, žitna trgovina itd., o vsem pove bistveno in točno glavno sodbo. Haruzinova sodba o značaju slovenskega naroda je jako ugodna. Pred vsem hvali delavnost našega kmeta. »Ljubja svoj semejni očaj, Slovenc Krajny predan i svojej cerkvi. Svobodnyj i poetomu gordy kranjskij Slovinec samoljubiv i odinakovo sposoben kak k sel'skomu hozajstvu, tak i k promislu i torgovli. a ravno k razvitiyu umstvennomu. Vse etične kačestva Slovinca delajut iz nego žiznesposobnogo čeloveka, sumevšago ne toliko ostojat svoju narodnost i jeja samobytnja čerty, no vdelajata hozajnikom svojej strany, vstav v svoji ruki kak materijal'nja bogatstva, tak i rukovoditel'stvo duhovnago i političeskoga svojego razvitiya.«

Pri tem pa Haruzin vidi tudi težko krizo, katero mora prestajati naš kmečki stan. Nerazmernost med dohodki in izdatki kaže na nekaj statističnih zgledih, potem pa prestopa do glavnega dela svoje razprave: do popisa hiš in gospodarskih poslopij slovenskih. Popis je jako natančen. Posebno ga poživljajo množestvilne po fotografijah prirejene slike. Zlasti so ga zanimale razne vrste kozolcev in stogov po Gorenjskem, Notranjskem in Dolenskem. Oblike hiš je pa proučeval najbolj v blejski okolici, kjer se je najdalje mudil. Poleg zunanjih slik imamo tu tudi natančne načrte, iz katerih se vidi zidava hiš in razporedba hišne oprave. Ti načrti so narejeni po kmečkih hišah na Bohinjski Beli, v Zaspem in na Bledu.

Res hvaležni smo g. Haruzinu za to poučno knjižico. Bolje ne more nihče popisati slovenskega naroda, kakor tisti, ki gre za kmetičem v hišo in na polje, ki sočutno opazuje njegove skrbi in težave. In tak popisovatelj je g. Haruzin. Želimo, da bi izvedel svoj načrt ter Rusom v takih spisih podal še druge strani iz slovenskega kulturnega razvoja.

L

Dnevne novice.

V Ljubljani, 28. aprila.

Zahvala Podpisani župni urad se zahvaljuje najspoštiljeve prevzvišenemu gosp. knezoškofu dr. Antonu Bonaventuri Jegliču, ki je daroval za pogo-relce v Zdenski vasi znesek 100 K. Župni urad Dobropolje, dne 27. aprila 1902. And. Ramoveš, župnik.

Knez Oton Windischgrätz in so-proga na popotovanju. Iz Carigrada se piše: Knez Oton Windischgrätz in soproga sta se 25. t. m. udeležila praznika »selam-lik«. Potem sta si ogledala hleve in tovarne za porcelan v Yildizu ter sta bila vsprejeta od sultana, kateri jima je podaril dva konja za ježo.

Občni zbor »Dramatičnega društva«. V soboto zvečer se je vršil občni zbor »Dramatičnega društva« v tukajšnjem »Narodnem domu«. Na dnevnem redu je bila volitev novega odbora. Predsedoval je g. dr. K. vitez Bleiweis, ki je povedal, da je odbor izdelal promemorija na deželni zbor in obč. zastop ljubljanski. Dejal je, da od dež. odbora se ni nadejati kmalu kakega odgovora, v občinskem svetu pa bo v po-